

Araştırma Makalesi / Research Article

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Düzeylerinin İncelenmesi¹

Examination of The Level of School Adaptation of Preschool Children

Gülşen ATMACA²& Oğuz Serdar KESİCİOĞLU³

Geliş/Received: 30/04/2025

Kabul/Accepted: 24/07/2025

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecinde karşılaştıkları sorunların çocuk, ebeveyn ve öğretmen bileşenleriyle incelenmesidir. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntemle yapılan bu çalışmada “Kişisel Bilgiler Formu”, “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ve “Okula Uyum Ebeveyn Görüşme Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Giresun il merkezinde MEB’e bağlı olan resmi anaokullarına devam etmekte olan 60-72 ay grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel yöntemle çalışılan örneklem grubunu 322 çocuk ve öğretmenleri, nitel örneklem grubunu 10 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır. Veri analiz sürecinde SPSS paket programı ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre çocukların okula uyumu üzerinde, çocukların cinsiyeti, ebeveynlerin birlikte ya da ayrı olma durumu, anne çalışma durumu, daha önce eğitim kurumuna gitme süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Baba çalışma durumunun ise çocukların okula uyumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Ebeveynlerin, çocukların okula uyumu sürecinde ebeveyn-öğretmen-çocuk iletişiminin üzerinde durduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okula uyum, okul öncesi eğitim, erken çocukluk eğitimi

Abstract

This study aims to examine the problems encountered by preschool children in the process of adapting to school with children, parents and teachers. In this study, which was carried out with a mixed method in which qualitative and quantitative research methods were used together, "Personal Information Form", "School Adaptation Teacher Evaluation Scale for 5-6 Years Old Children" and "School Adaptation Parent Interview Form" were used as data collection tools. The universe of the research consists of children in the 60-72-month group who are continuing their official kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the provincial centre of Giresun in the 2023-2024 academic year. The quantitative sample group of the research consists of 322 children and teachers, aged 60-72 months, who attend official kindergartens affiliated with the Ministry of National Education, located in the city centre of Giresun, during the 2023-2024 academic year. As a result of applying and analysing the "School Adaptation Teacher Evaluation Scale for 5-6 Years Old Children", the total scores received by the children were evaluated, and the parents of the 10 children who received the lowest scores were identified. SPSS package program and content analysis method were used in the data analysis process. According to the results of the research, it was seen that there were significant differences in the children's adaptation to school according to the variables of children's gender, coexistence of parents, mother's work status and duration of the children. It was seen that the father's work status did not make a statistically significant difference in the children's adaptation to school. It has been seen that parents emphasised parent-teacher-child communication in the process of children's integration into school.

Keywords: School adaptation, preschool education, early childhood education.

¹ Bu makale, ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Fındıkyurdu Anaokulu, Giresun, Türkiye. E- mail: atmaca087@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-7889-9588>

³ Prof. Dr. Giresun Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, Giresun, Türkiye. E- mail: kesiciogluserdar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1176-1887>

1. GİRİŞ

Uyum, bireyin kendisi ve çevresi ile ilişkiler kurabilme ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi olarak ifade edilebilir (Avcı, 2006). Okula uyum, okul başarısı ve sosyal davranışlar gibi kavramları da kapsar ve çocuğun eğitim ortamına üst düzeyde uyum sağlamasını ifade eder (Bağçeli Kahraman, 2020). Çocuklar ve anne babalar açısından uyum sürecini okula başlamak temsil etmektedir (Balkaya ve Tuğrul, 1998). Örgün eğitime geçiş, çocuklar için geniş kapsamlı etkileri olan önemli bir dönüm noktasıdır ve çocukların hayatlarında kritik bir dönemi başlatmaktadır (Gill vd., 2006). Okul öncesi eğitimin başlangıcında çocuk, kısa süreli ya da tek seferlik değil, sistematik ve planlı bir şekilde ilk kez yaşadığı evden ayrılma deneyimini yaşamaktadır (Dinler, 2023). Okul öncesi eğitime başlayan çocuklar, ilk defa ailesinin oluşturduğu sosyal alanın dışına çıkarak yeni bir toplumla karşılaşmakta ve bu yeni toplumda çocukların sosyal becerileri önem kazanmaktadır (Gülay Ogelman ve Erten Sarıkaya, 2014). Çocuğun okul öncesi dönemde odak noktası olan oyunun okulla birlikte geri plana düşmesi ve zorlu öğrenme süreçlerinin başlaması, çocuğun bu yeni koşullara uyum sağlamasını zorunlu hale getirmektedir (Babaroğlu, 2020). Çocuk, okul hayatının başlamasıyla akran grubunun bir üyesi olmasının yanı sıra okul ve öğretmen kavramlarıyla da tanışmaktadır (Gülay Ogelman ve Erten Sarıkaya, 2014). Çocukların okula başlamalarıyla birlikte okul, hayatlarının neredeyse merkezi olacak kadar önemli bir hal almakta ve akademik becerilerin gelişmesinin yanı sıra çocuğun en temel gelişim ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük önem arz etmektedir (Savi Çakar, 2022). Çocuklar, eğitim süreçlerinin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim döneminde, içinde bulundukları çevreye uyum sağlamaya ve bir parçası oldukları toplumla bütünleşmeye çalışmaktadırlar (Bağçeli Kahraman, 2018). Çocuk için okula başlamak, çocuğun gelecekteki başarısı için kritik öneme sahip olan fiziksel, sosyal ve duygusal uyum gerektiren köklü bir değişiklik ve zorlu bir süreci ifade etmektedir (Seven, 2011). Okula başlama sürecinde çocukların kaygı, korku ve utanma gibi duygular yaşaması doğaldır. Bu duygular, sık ağlama, korku veya kaygı belirtilerinin yanı sıra baş ağrısı, karın ağrısı ve altını ıslatma gibi fiziksel tepkilerle de kendini gösterebilir (Kruszewski, 2018; Xie ve Li, 2021).

Okul, çocuklara belirli bir süre oturma, odaklanma, sosyal normlara uyum sağlama, dürtü kontrolü, kendini ifade etme, sıra bekleme, paylaşma, çatışma çözme ve empati gibi temel becerileri kazandırır (Sayar ve Bağlan, 2017). Çocuğun alıştığı, uyum sağladığı, kendini kabul ettirip güvende hissettiği ev ortamından ayrılarak, daha önce bilmediği farklı bir ortama, yani okula geçiş yapması beklenmektedir (Çeliktürk, 2011). Aile içinde ailenin ilgi odağı olan çocuğun ailesinden uzaklaşarak bugüne kadar hiç tanımadığı farklı kişilerle günün bir bölümünü geçirmesi istenmektedir ve bu durum çocuklarda uyum sorunlarına neden olabilmektedir (Topçu, 2012). Okula uyumun sağlanması, çocukların birçok gelişim alanını olumlu yönde etkilemekte ve hayatlarının şekillenmesine katkı sağlamaktadır (Gültekin Akduman ve Şepitçi Sarıbaş, 2020).

Okul öncesi dönemde, çocukların okul uyumlarını etkileyen birçok etmen olmakla birlikte, çocukların bu süreçte sorun yaşamamaları için öncelikli olarak okul olgunluğuna erişmiş olmaları gerekmektedir (Erkan ve Kırca, 2010). Okul olgunluğu çocuğun zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimi açısından okula başlamak için yeterli düzeye gelmesi ve okulda yapması istenilen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye hazır olmasıdır (Ülkü, 2007). Çocuğun öğrenmeyi tecrübe edebilmesi için öncelikle öğrenmeye hazır olması gerekmektedir (Ryan, 2003). Erken çocuklukta, öğrenmeye hazırbulunuşluk ve okula hazırbulunuşluk olarak iki tür hazırbulunuşluk yaklaşımı görülmektedir. Öğrenmeye hazırbulunuşluk; çocuğun öğrenme için gerekli olan kazanımları edinmesi ve bu kazanımların çocuğun gelişimiyle birlikte devam etmesini, okula hazırbulunuşluk kavramı ise; çocuğun okul ve sınıf ortamına uyum sağlamasını ve bu uyumu sürdürmesini ifade etmektedir (Skeete, 2006). Okul korkusu da çocukların okula uyumunu etkileyen önemli etmenlerdendir. Çocuklarda, çocuğun gelişimsel

sürecinden kaynaklanmayan korkuların dışında olumsuz kişisel deneyimlerin, hatalı anne-baba tutum ve davranışlarının ve yanlış öğrenmelerin çocuklarda aşırı korku durumu ortaya çıkmasına sebep olduğu söylenebilir (Kaya, 2018). Bebeklik döneminde ayrılma zorluğunu uzun süre yaşayan ve bu endişe durumunu yenemeyip anne-baba dönene kadar ağlayan çocukların, okula başladığı zaman da aynı problemleri yaşamaya yatkın olduğu görülmektedir (Anderson Swedo ve Leonard, 2002). Dolayısıyla ayrılma korkusunun uzamış haline okul korkusu denebilir (Soysal ve Bodur, 2004).

Çocukların okula uyum süreci sadece çocuklar için değil, ebeveynler için de yeni bir deneyim içermektedir (Yoleri, 2020). Bu uyum süreci çocuğun tek başına çözmesi gereken bir süreç değildir ve çevresindeki tüm kişiler tarafından desteklenmesi gerekmektedir (Fabian, 2000). Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan okula uyuma yönelik çalışmalar 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren birinci sınıf öğrencileri için uygulanmaya başlanmıştır. İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından 2009/65 sayılı ve 10.08.2009 tarihli “Okul Öncesi ve İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Öğretime Hazırlanması” konulu genelgede, öğretmenler tarafından okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik uyum yönünde planlamalar yapılması istenmiş, daha sonraki yıllarda ise uyum haftasında uygulanması için okullara planlar gönderilmiştir. MEB tarafından yayınlanan ve uygulanması için okul öncesi eğitim kurumlarına gönderilen “Okul Öncesi Eğitim Uyum Rehberi”, çocukların ve ailelerin sürece etkin katılım göstererek, okula başlama sürecindeki kaygılarını daha kolay ortadan kaldırmayı ve çocukların okula uyumunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu bilgiler ışığında, bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula uyum düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmekte midir?

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula uyum düzeyleri ebeveynlerin birlikte olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmekte midir?

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula uyum düzeyleri ebeveynlerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmekte midir?

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula uyum düzeyleri okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmekte midir?

Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde en çok hangi durumlarda zorlandıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Ebeveynlerin en çok karşılaşılan uyum sorunlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Ebeveynlerin çocuklarının okula uyumunu sağlamak için okulun üzerine düşen görevlere ilişkin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocukların okula uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara etki eden değişkenlerin belirlenip değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma araştırma yönteminde nicel ve nitel verilerden hangisinin önce toplanacağı, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmektedir (Tunalı vd., 2016). Bu çalışmada nicel veriler toplanıp analiz edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre nitel verilerin uygulanacağı örneklem grubu belirlenip, elde edilen örneklem grubundan veriler toplanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Giresun il merkezindeki MEB’e bağlı resmi anaokullarına devam etmekte olan 60-72 ay grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın nicel yöntemle çalışılan örneklem grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Giresun il merkezinde yer alan MEB’e bağlı resmi anaokullarına devam etmekte olan 60-72 ay aralığındaki 322 çocuk ve öğretmenleri oluşturmuştur. Eksik ya da uygun olmayan şekilde doldurulan ölçekler çıkarıldığında, %44,4’ü kız ve %55,6’sı erkek çocuk olmak üzere toplamda 322 çocuğun nicel örneklem grubunda yer aldığı görülmüştür. Araştırmanın nitel yöntemle çalışılan örneklem grubunun oluşturulmasında ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniğinde araştırmacı, belirlediği ölçütlere uygun olan durumları araştırmaya dahil edebilmektedir (Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda, nicel verilerin analizleri sonucunda en düşük puan alma temel ölçüt olarak alınmıştır. Bu nedenle nitel yöntemle çalışılan örneklem grubunu, “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği” uygulanması ve analizleri sonucunda çocukların aldıkları toplam puanlar değerlendirilerek en düşük puanı aldığı tespit edilen 10 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği

Araştırmada “5-6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. G. W. Ladd, B. Kochenfender ve C. Coleman tarafından 1996’da geliştirilen “5-6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği (Teacher Rating Scale of School Adjustment)”, 27 madde ile 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek 2010 yılında Önder ve Gülay tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçeye uyarlanan ölçek 25 madde ve 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Okulu sevme alt ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır ve çocuğun okulu ne kadar sevdiğine dair öğretmen algısını ölçmektedir. İşbirlikli katılım alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır ve çocuğun okul ve sınıf kuralları, öğretmen otoritesi ve sorumluluklarını kabul etme derecesini ölçmektedir. Okuldan kaçınma alt ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır ve çocuğun sınıf ortamından kaçınma eğilimine yönelik öğretmenlerin gözlem ve algısını ifade etmektedir. Kendi kendini yönetme alt ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır ve çocuğun sınıf içerisindeki benmerkezci ve bağımsız davranışlarını ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun iç güvenirliği Cronbach Alpha katsayısı .70’dir ($p < .01$). Buna göre ölçeğin tamamının iç güvenirlik katsayısının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Önder ve Gülay, 2010). Ölçekteki her madde “Uygun Değil”, “Uygun” ve “Tamamen Uygun” ifadeleriyle değerlendirilmektedir (Birch ve Ladd, 1997). Ölçeğin araştırmada kullanılması için gerekli yazışmalar yapılmış ve izinler alınmıştır.

Bu araştırmada güvenirlik katsayılarının hesaplanmasında Cronbach Alpha güvenirlik değerlerinin ,70 ile ,90 arasında olması yüksek düzeyde güvenirliği, ,30 ile ,70 arasında olması orta düzeyde güvenirliği ve ,01 ile ,29 arasında olması da düşük düzeyde güvenirliği ifade etmektedir (Büyüköztürk vd., 2017). Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı Okulu Sevme alt boyutu için $\alpha=.722$, İşbirlikli Katılım alt boyutu için $\alpha=.937$, Okuldan Kaçınma alt boyutu için $\alpha=.774$, Kendi Kendini Yönetme alt boyutu için $\alpha=.738$ ve ölçeğin tamamında $\alpha=.884$ olarak hesaplanmıştır.

Okula Uyum Ebeveyn Görüşme Formu

“Okula Uyum Ebeveyn Görüşme Formu”, okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeyleri hakkında ebeveyn görüşlerinin alınması ve çocukların okula uyumuna etki etme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı

yapılandırılmış görüşme formu, “Çocuğunuzun okula uyum sürecinde en çok hangi durumlarda zorlandığını düşünüyorsunuz? Açıklayınız” gibi açık uçlu 6 sorudan oluşmaktadır. Açık uçlu görüşme sorularının hazırlanma sürecinde literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda görüşme soruları oluşturulmuştur. Araştırmanın geçerliğini artırmak için farklı üniversitelerde görev yapan okul öncesi eğitim alanında uzman olan üç akademisyenden görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İki okul öncesi öğretmenle ön görüşmeler yapıp sorulardaki anlaşılmayan kısımlar düzeltilerek oluşturulan forma son şekli verilmiştir. Böylece veri toplama sürecinde karşılaşılabilecek sorunlar tespit edilip gerekli düzenlemeler yapılarak araştırmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı kapsamında örneklem grubundan toplanan verilerin istatistiksel analiz sürecine başlamadan önce eksik veya hatalı doldurulan ölçekler analiz sürecinden çıkarılmıştır. Nicel veri analizi sürecinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Analizler öncesinde uç değerler kontrol edilmiş ve 15 çocuğa ilişkin veriler analiz sürecinden çıkarılmıştır. İstatistiksel analiz sürecinde ilk olarak normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Örneklem sayısının büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda Kolmogorov-Smirnov normallik testinin gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Verilerin Kolmogorov-Smirnov değerleri açısından normallik varsayımını karşılamadığı görülmüştür. Ancak bu durum genellikle örneklem büyüklüğünden etkilenmektedir ve çoğu zaman anlamlı sonuçlar çıkmaktadır. Bu yüzden daha sağlıklı kararlar verebilmek için verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Ayrıca Q-Q plot ve histogram grafikleri incelenmiş, örneklem grubundan elde edilen verilerin görsel açıdan da normal dağıldığı belirlenmiştir. Son olarak, örneklem sayısının da (n:322) normallik kriterlerini karşılaması sebebiyle tüm istatistiksel analiz sürecinde parametrik testler kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında, “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ve alt boyutlarından (okulu sevmek, işbirlikli katılım, okuldan kaçınma, kendi kendini yönetme) toplanan puanların demografik değişkenler (çocukların cinsiyeti, ebeveynlerin birlikte veya ayrı olma durumu, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, daha önce okul öncesi eğitime devam etme süresi) açısından farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar T-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. İstatistiksel açıdan anlamlı farklılık çıkan sonuçlarda farklılıkların hangi grup lehine veya aleyhine olduğunun belirlenmesi için Tukey testi yapılmıştır. Gerçekleştirilen tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık seviyesi $p < ,05$ olarak belirlenmiştir.

Nitel verilerin toplanmasında “Okula Uyum Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayacağı biçimde yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada veriler, her bir soru için ayrı ayrı kodlama yapıp analiz edilerek elde edilmiştir. Kodlar açık kodlama yöntemiyle oluşturulup, elde edilen kodlar öncelikle tablolastırılıp ardından yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra, elde edilen sonuçlar ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş ve bazı noktalarda doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar yapılırken katılımcıların isimleri gizli tutulmuş ve doğrudan alıntılara Ö1, Ö2, ... şeklinde yer verilmiştir. Farklı kişilerin benzer ifadeleri birleştirilerek sunulmuştur.

2.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu’nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD

dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu’nun 04/10/2023 tarihli toplantısı ve 09/12 sayılı kararı ile etik izin alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde nicel analizlerin yapıldığı “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanlarına ilişkin betimsel istatistiklere, okul öncesi dönemdeki 60-72 ay aralığında bulunan çocukların okula uyumlarının çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin birlikte ya da ayrı olma durumu, anne-baba çalışma durumu ve daha önce okul öncesi eğitim kurumuna gitme süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ve “Ebeveyn Görüşme Formu”na ilişkin nitel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların cinsiyetleri açısından “5-6 Yaş Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanları t- testi sonuçları

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği	Cinsiyet	n	X	SS	sd	t	p
Okulu Sevme	Kız	143	14,64	,76	320	1,432	,153
	Erkek	179	14,49	1,00			
İşbirlikli Katılım	Kız	143	23,34	1,86	320	4,997	,000*
	Erkek	179	21,85	3,16			
Okuldan Kaçınma	Kız	143	5,79	1,24	320	-,312	,755
	Erkek	179	5,84	1,45			
Kendi Kendini Yönetme	Kız	143	18,68	2,45	320	2,459	,014*
	Erkek	179	17,99	2,54			
Ölçek Toplam Puanı	Kız	143	70,86	4,83	320	3,724	,000*
	Erkek	179	68,49	6,26			

*p<0,05

Tablo 1 incelendiğinde cinsiyet değişkeninin “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” İşbirlikli Katılım ($t=4,997$, $p<0,05$) alt boyutundan ($t=4,997$, $p<0,05$) Kendi Kendini Yönetme alt boyutundan ($t=2,459$, $p<0,05$) alınan puanlarda ve ölçeğin toplam puanının ($t=3,724$, $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu; diğer alt boyutlardan alınan puanlarda ise herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Alınan puanlara bakıldığında İşbirlikli Katılım alt ölçeğinde kız çocuklarının puanlarının ($X=23,34$), erkek çocuklarının puanlarından ($X=21,85$) daha yüksek olduğu; Kendi Kendini Yönetme alt ölçeğinde kız çocuklarının puanlarının ($X=18,68$), erkek çocuklarının puanlarından ($X=17,99$) daha yüksek olduğu ve ölçeğin toplam puanında kız çocuklarının puanlarının ($X=70,86$), erkek çocuklarının puanlarından ($X=68,49$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin birliktelik durumu açısından “5-6 Yaş Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanları t- testi sonuçları

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği	Birliktelik Durumu	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Okulu Sevme	Birlikte	305	14,55	,92	320	-,152	,880
	Ayrı	17	14,59	,62			
İşbirlikli Katılım	Birlikte	305	22,59	2,68	320	2,241	,026*
	Ayrı	17	21,06	3,68			
Okuldan Kaçınma	Birlikte	305	5,81	1,36	320	-,386	,700
	Ayrı	17	5,94	1,43			
Kendi Kendini Yönetme	Birlikte	305	18,37	2,50	320	2,292	,023*
	Ayrı	17	16,94	2,61			
Ölçek Toplam Puanı	Birlikte	305	69,70	5,70	320	2,133	,034*
	Ayrı	17	66,65	6,58			

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde, ebeveynlerin birlikte veya ayrı olma durumlarının “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” İşbirlikli Katılım (t=2,241, p<0,05), Kendi Kendini Yönetme (t=2,292, p<0,05) alt ölçeklerinden ve ölçek toplam puanından (t=2,133, p<0,05) alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu, diğer alt ölçeklerden alınan puanlarda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Alınan puanlara bakıldığında İşbirlikli Katılım alt ölçeğinde ebeveyn durumları birlikte olanların puanlarının (X=22,59), ebeveyn durumları ayrı olanların puanlarından (X=21,06); Kendi Kendini Yönetme alt ölçeğinde ebeveyn durumları birlikte olanların puanlarının (X=18,37), ebeveyn durumları ayrı olanların puanlarından (X=16,94) ve ölçeğin toplam puanında ebeveyn durumları birlikte olanların puanlarının (X=69,70), ebeveyn durumları ayrı olanların puanlarından (X=66,65) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Anne çalışma durumu açısından “5-6 Yaş Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanları t- testi sonuçları

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği	Anne Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Okulu Sevme	Çalışıyor	170	14,64	,88	320	1,799	,073
	Çalışmıyor	152	14,46	,92			
İşbirlikli Katılım	Çalışıyor	170	22,94	2,36	320	2,965	,003*
	Çalışmıyor	152	22,03	3,08			
Okuldan Kaçınma	Çalışıyor	170	5,78	1,45	320	-,561	,575
	Çalışmıyor	152	5,86	1,27			
Kendi Kendini Yönetme	Çalışıyor	170	18,47	2,57	320	1,324	,186
	Çalışmıyor	152	18,10	2,46			
Ölçek Toplam Puanı	Çalışıyor	170	70,27	5,65	320	2,404	,017*
	Çalışmıyor	152	68,73	5,84			

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde, annelerin çalışma durumlarının “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” İşbirlikli Katılım ($t=2,965$, $p<0,05$) alt ölçeğinden ve ölçek toplam puanından ($t=2,404$, $p<0,05$) alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu, diğer alt ölçeklerden alınan puanlarda ise bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Alınan puanlara bakıldığında, İşbirlikli Katılım alt ölçeğinde anneleri çalışan çocukların puanlarının ($X=22,94$), anneleri çalışmayan çocukların puanlarından ($X=22,03$); ölçek toplam puanında anneleri çalışan çocukların puanlarının ($X=70,27$), anneleri çalışmayan çocukların puanlarından ($X=68,73$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Baba çalışma durumu açısından “5-6 Yaş Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanları t- testi sonuçları

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği	Baba Çalışma Durumu	n	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Okulu Sevme	Çalışıyor	313	14,56	,89	320	,750	,454
	Çalışmıyor	9	14,33	1,32			
İşbirlikli Katılım	Çalışıyor	313	22,52	2,75	320	,316	,752
	Çalışmıyor	9	22,22	3,27			
Okuldan Kaçınma	Çalışıyor	313	5,81	1,36	320	-,161	,872
	Çalışmıyor	9	5,89	1,45			
Kendi Kendini Yönetme	Çalışıyor	313	18,31	2,51	320	,759	,449
	Çalışmıyor	9	17,67	2,83			
Ölçek Toplam Puanı	Çalışıyor	313	69,58	5,73	320	,636	,525
	Çalışmıyor	9	68,33	7,65			

* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde, babaların çalışma durumlarının “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” alt ölçeklerinin hiçbirinde ve ölçek toplam puanında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi açısından “5-6 Yaş Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” puanları ANOVA testi sonuçları

Okula Uyum Ölçeği	Okula Devam Süresi	n	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Okulu Sevme	1. Hiç	82	14,38	1,12	G. Arası	5,623	2	2,811	3,505	,031* Fark 3>1
	2. 1-2 yıl	135	14,53	,91	G. İçi	255,871	319	,802		
	3. 2 ve üzeri yıl	105	14,72	,64	Toplam	261,494	321			
İşbirlikli Katılım	1. Hiç	82	21,43	3,60	G. Arası	129,145	2	64,573	8,897	,000* Fark 3,2>1
	2. 1-2 yıl	135	22,85	2,36	G. İçi	2315,327	319	7,258		
	3. 2 ve üzeri yıl	105	22,91	2,24	Toplam	2444,472	321			

Okuldan Kaçınma	1. Hiç	82	5,84	1,44	G. Arası	4,334	2	2,167	1,168	,312
	2. 1-2 yıl	135	5,93	1,49	G. İçi	591,855	319	1,855		
	3. 2 ve üzeri yıl	105	5,66	1,11	Toplam	596,189	321			
Kendi Kendini Yönetme	1. Hiç	82	17,56	3,17	G. Arası	72,261	2	36,130	5,866	,003* Fark 3>1
	2. 1-2 yıl	135	18,34	2,41	G. İçi	1964,712	319	6,159		
	3. 2 ve üzeri yıl	105	18,81	1,90	Toplam	2036,972	321			
Ölçek Toplam Puanı	1. Hiç	82	67,52	7,25	G. Arası	506,450	2	253,225	7,897	,000* Fark 3,2>1
	2. 1-2 yıl	135	69,80	5,45	G. İçi	10229,442	319	32,067		
	3. 2 ve üzeri yıl	105	70,79	4,38	Toplam	10735,891	321			

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumuna devam etme sürelerinin “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” Okulu Sevme ($F=3,505$, $p<0,05$); İşbirlikli Katılım ($F=8,897$, $p<0,05$); Kendi Kendini Yönetme ($F=5,866$, $p<0,05$) alt ölçeklerinden alınan puanlarda ve ölçeğin toplam puanında ($F=7,897$, $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu, Okuldan Kaçınma ($F=1,168$, $p<0,05$) alt ölçeğinden alınan puanda ise herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Okulu Sevme, Kendi Kendini Yönetme ve İşbirlikli Katılım alt ölçeklerinden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puan farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; Kendi Kendini Yönetme ve İşbirlikli Katılım alt ölçeklerinden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanlarında iki yıl ve üzerinde okul öncesi eğitim alan çocuklar ile bir ve iki yıl arasında okul öncesi eğitim almış olan çocukların ve hiç okul öncesi eğitim almamış çocukların arasında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Puan ortalamaları incelendiğinde, Okulu Sevme alt ölçeği puanlarında iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan ($X=14,72$) çocukların puanları, hiç okul öncesi eğitim almamış ($X=14,38$) çocukların puanlarına göre yüksek olduğu; İşbirlikli Katılım alt ölçeği puanlarında iki yıl ve üzerinde okul öncesi eğitim alan ($X=22,91$) çocukların puanları ile bir ve iki yıl arasında okul öncesi eğitim alan ($X=31,20$) çocukların puanlarının, hiç okul öncesi eğitimi almamış ($X=31,20$) çocukların puanlarına göre yüksek olduğu; Kendi Kendini Yönetme alt ölçeği puanlarında iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan ($X=18,81$) çocukların puanları, hiç okul öncesi eğitim almamış ($X=17,56$) çocukların puanlarına göre yüksek olduğu ve son olarak ölçeğin toplam puanlarında iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan ($X=70,79$) çocukların puanları ile bir ve iki yıl arasında okul öncesi eğitim alan ($X=69,80$) çocukların puanlarının, hiç okul öncesi eğitimi almamış ($X=67,52$) çocukların puanlarına göre yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde en çok hangi durumlarda zorlandıklarına ilişkin cevapların dağılımı

	Zorlanmadı	Öğretmene ve arkadaşlarına uyum sağlayamama	Uyum sorunları	Aileden ayrılmak istememe	Uyanmakta zorlanma	Etkinlik verilmesi	Okula gitmek istememesi	Yeterince ilgilenilmemesi
E1	✓							
E2		✓	✓					
E3				✓				
E4		✓			✓	✓		
E5			✓					
E6							✓	
E7			✓					
E8						✓		
E9								✓
E10		✓		✓				

Tablo 6 incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde zorlandığını düşündüğü durumlar; öğretmene ve arkadaşlarına uyum sağlayamama (f=3), uyum sorunları (f=3), aileden ayrılmak istememe (f=2), etkinlik verilmesi (f=2), uyanmakta zorlanma (f=1), okula gitmek istememe (f=1), yeterince ilgilenilmemesi (f=1) ve zorlanmadı (f=1) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Ebeveynlerin, çocuklarının okula uyum sürecinde en çok; öğretmen ve arkadaşlarıyla uyum sağlama ve farklı uyum sorunları yaşama noktasında zorlandığını ifade ettiği görülmektedir.

Tablo 7. Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde en çok hangi durumlarda zorlandıklarına ilişkin görüşleri

Zorlanmadı	Ö1- ...çocuğum konuşkan ve girişken olduğu için hiçbir konuda zorlandığını düşünmüyorum...
Öğretmene ve arkadaşlarına uyum sağlayamama	Ö2- ...öğretmen ve arkadaşlarına alışmakta zorlandı... Ö4- ...bazen arkadaşları bazen de öğretmeni kızdığı için okula gitmek istemedi. Ö10- ...arkadaşı olmadığı için üzülmüyordu...
Uyum sorunları	Ö2- ...ortama uyum sağlamakta zorlandı... Ö5- ...öğretmeniyle ilk zamanlar uyum sorunları yaşadı... Ö7- ...arkadaşlarıyla uyum sürecinde sıkıntı yaşadı ve zorlandı...
Aileden ayrılmak istememe	Ö3- ...anne ve babadan ayrılmak istemedi... Ö10- ...bizi özlediği için başlarda okula gitmemek için ağlıyordu...

Uyanmakta zorlanma	Ö4- ...sabah grubunda olduğu için bazen sabah uyanmakta zorlandı...
Etkinlik verilmesi	Ö4- ...ödev konusunda problem yaşadı... Ö8- ...çok zorlanacağını düşünmüyorum belki ödev konusunda zorlanabilir...
Okula gitmek istememesi	Ö6- ...her sabah okula gitmek istemiyor...
Yeterince ilgilenilmemesi	Ö9- ...kendisine ilgi gösterilmediğinde...

Tablo 7 incelendiğinde ebeveynlerin ifadelerine göre, çocukların okula uyum sürecinde en çok uyum sorunları yaşaması ve öğretmene/arkadaşlarına uyum sağlayamaması durumlarında zorlandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, ebeveyn görüşlerine göre, çocuğun aileden ayrılmak istememesi ve etkinlik verilmesinin de çocukların uyum sürecinde zorlanmasına etki ettiği görülmüştür. Buna karşın, bir ebeveyn çocuğunun zorlanmadığını “çocuğum konuşkan ve girişken olduğu için hiçbir konuda zorlandığını düşünmüyorum” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 8. Ebeveynlerin en çok karşılaşılan uyum sorunlarına ilişkin cevapların dağılımı

	Sorun yaşamadı	Aileden ayrılamama	Kendini ifade edememe	Ağlama	Uyanamama	Kurallara uyma	Okula gitmek istememe	Sosyalleşememe- arkadaşlık ilişkileri	Etkinliklere dikkatini verememe
E1	✓								
E2		✓	✓						
E3		✓		✓					
E4					✓	✓	✓		
E5							✓		
E6							✓	✓	✓
E7								✓	
E8	✓								
E9								✓	
E10		✓							

Tablo 8 incelendiğinde ebeveyn görüşlerine göre en çok karşılaşılan okula uyum sorunları; aileden ayrılamama (f=3), okula gitmek istememe (f=3), sosyalleşememe-arkadaşlık ilişkileri (f=3), kendini ifade edememe (f=1), ağlama (f=1), uyanamama (f=1), kurallara uyma (f=1) ve etkinliklere dikkatini verememe (f=1) şeklinde ifade edilirken, sorun yaşamadığını ifade eden ebeveynler (f=2) de olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarında en çok; aileden ayrılamama, okula gitmek istememe ve sosyalleşememe-arkadaşlık ilişkilerine yönelik uyum sorunları yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Tablo 9. Ebeveynlerin en çok karşılaşılan uyum sorunlarına ilişkin görüşleri

Sorun yaşamadı	Ö1-...karşılaştığım okul sorunu olmadı... Ö8-...büyük bir sorunla karşılaşmadık...
Aileden ayrılamama	Ö2, Ö3- ...bizden ayrılmak istememesi... Ö10- ...bizden ayrılıp okula gidememesi...
Kendini ifade edememe	Ö2- ...çekingen ve utangaç bir çocuk olduğundan zorlandığı durumlarda ya da yardıma ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden yardım istememesi ve sıkıntısını paylaşmaması kendini içe kapatması gibi sorunlar yaşıyoruz...
Ağlama	Ö3- ...sürekli ağlama...
Uyanamama	Ö4- ... sabah uyanamama...
Kurallara uyma	Ö4- ...herkesle aynı anda kurallara uymak...
Okula gitmek istememe	Ö4, Ö5, Ö6- ...okula gitmek istememesi...
Sosyalleşememe- arkadaşlık ilişkileri	Ö6- ...bazı arkadaşlarını çok sevip, diğer arkadaşlarıyla ilgilenmemesi ve onlarla sosyalleşememesi... Ö7- ...akranlarıyla iletişim sorunu yaşadı... Ö9- ...okuldaki çocukların davranış biçimlerine ilk aşamalarda alışamaması...
Etkinliklere dikkatini verememe	Ö6- ...öğretmenlere, derslere gerekli dikkati göstermemesi ve bunun sonucu olarak bilmesi gereken şeyleri hala bilememesi ya da yapamaması...

Tablo 9 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde karşılaştığını düşündüğü sorunlar çok çeşitlilik gösterirken çoğunlukla aileden ayrılamama, okula gitmek istememe ve sosyalleşememe-arkadaşlık ilişkileri şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kendini ifade edememe, ağlama, uyanamama, kurallara uyma ve etkinliklere dikkatini verememe gibi uyum sorunları da ifade edilmiştir.

Tablo 10. Ebeveynlerin çocuklarının okula uyumunu sağlamak için okulun üzerine düşen görevlere ilişkin cevapların dağılımı

	Öğretmen- çocuk arasında iletişim- ilgi	Okul- veli iletişimi	Öğretmen ve okul çalışanlarının tutum ve davranışları	Sosyal aktivitelerin artırılması-etkinliklerin çeşitli olması
E1	✓			
E2		✓		
E3		✓		
E4			✓	✓
E5	✓			
E6	✓	✓		

E7	✓			
E8	✓			
E9	✓			✓
E10				✓

Tablo 10 incelendiğinde ebeveynlerin okula uyum sürecinde okulun üzerine düşen görevlerle ilgili görüşleri; öğretmen-çocuk arasında iletişim-ilgi (f=6), okul-veli iletişimi (f=3), sosyal aktivitelerin arttırılması-etkinliklerin çeşitli olması (f=3), öğretmen ve okul çalışanlarının tutum ve davranışları (f=1) şeklindedir. Ebeveynlerin okulun üzerine düşen görevler hakkındaki görüşlerinde en fazla öğretmen-çocuk arasındaki iletişim ve ilgiyi ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 11. Ebeveynlerin çocuklarının okula uyumunu sağlamak için okulun üzerine düşen görevlere ilişkin görüşleri

Öğretmen- çocuk arasında iletişim- ilgi	Ö1- ...çocukla öğretmeni arasında güçlü bir bağ olması. Çocuğa kızmadan ve bağırmadan yaklaşılmalı... Ö5- ...eğitimcilerin öğrencilerine bireysel daha fazla zaman ayırması... Ö6- ...çocuğumuzun okula uyumu sürecinde öğretmenlerimizin gereğinden fazla özverili ve şefkatli yaklaştığını düşünüyorum... Ö7, Ö8- ...ilgi... Ö8- ...okulu sevdirmekte öğretmenin büyük rolü olduğunu düşünüyorum... Ö9- ...öğretmenin okulda yabancılık çekirtmemesi, ilgi alakanın güzel olması gerektiğini düşünüyorum...
Okul- veli iletişimi	Ö2- ...çocuğum hakkında gerekli bilgiye sahip olup, gerekirse rehberlik servisi aracılığıyla bu süreçte neler yapabileceğimizle ilgili bizimle iletişime geçilebilir... Ö3- ...çocuğu okulda ve sınıfta gözlemleyip, okula alışabilmesi için aileyle iletişime geçilip yol gösterilmesi... Ö6- ...önyargısız ve dinleyerek yaklaşıldığı ve bazı olumsuz sınıf içi hareketlerinde bilgilendirildiğimiz için okulun üzerine düşen görevi yaptığını düşünüyorum...
Öğretmen ve okul çalışanlarının tutum ve davranışları	Ö4- ...okul çalışanlarının ve öğretmenlerin tavrı çok önemli...
Sosyal aktivitelerin arttırılması-etkinliklerin çeşitli olması	Ö4- ...daha sosyal bir ortam olabilir. Sosyal aktivitelerin çoğaltılması, oyunlar oynanması çocuğun okula alışması bakımından önemli... Ö9- ...etkinlik düzeyinin iyi olması gerektiğini düşünüyorum... Ö10- ...öğrenci merkezli ve seviyelerine uygun aktiviteler ve etkinliklerle çocuğun okulu sevmesi sağlanabilir...

Tablo 11 incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde okulun üzerine düşen görevlerle ilgili görüşlerine bakıldığında, ebeveynlerin en çok öğretmen-çocuk iletişimi ve ilgiye yönelik cevaplar verdiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, okul-veli iletişiminin

güçlendirilmesi, sosyal aktivitelerin ve etkinlik çeşitliliğinin arttırılmasına yönelik görüşler de bildirilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocukların okula uyumunda cinsiyet değişkenine göre, kendi kendini yönetme, işbirlikli katılım alt boyutlarında ve ölçek toplam puanında kız çocukların lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Okulu sevme ve okuldan kaçınma alt boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde yapılan birçok araştırma, kız çocukların erkek çocuklara göre daha az uyum sorunu yaşadıklarını ortaya koymuştur (Arabacıoğlu, 2019; Başaran, Gökmen ve Akdağ, 2014; Kaya, 2014; Şepitçi, 2018; Xie ve Li, 2021). Mamur Kar (2022) yaptığı araştırmada, kız çocukların kurallara uyma, davranış uyumu ve sosyal uyumu açısından erkek çocuklara göre puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırma ve benzer araştırmalar göz önüne alındığında cinsiyetin çoğunlukla okula uyumu etkileyen bir değişken olduğu ve kız çocukların okula uyumunun erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu çalışmaların yanı sıra yapılan bazı çalışmalarda ise okul öncesi dönem çocuklarda cinsiyetin okula uyumu etkileyen bir değişken olmadığı görülmüştür (Şentürk Berber, 2015; Yalçın, 2016). Köşker (2013) ise cinsiyete göre çocukların okul olgunluğunu incelemiş ve anlamlı bir fark olmadığını ifade etmiştir. Okula uyumun cinsiyet değişkenine göre incelendiği çalışmaların büyük kısmında, kız çocukların erkek çocuklara göre daha az uyum sorunu yaşadığı, bazı çalışmalarda ise cinsiyetin okul uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ortaya koyulmuştur. Bu ve benzer çalışmalar göz önüne alındığında, cinsiyetin çocukların okula uyumu üzerinde etkisi var ise de bu etkinin kız çocukların lehine olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin birlikte ya da ayrı olma durumu değişkeni açısından, kendi kendini yönetme ve işbirlikli katılım alt boyutlarına ve ölçek toplam puanlarında, ebeveyn durumları birlikte olanların lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Okulu sevme ve okuldan kaçınma alt boyutlarına göre ise ebeveyn birliktelik durumunun anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Şepitçi (2018) çalışmasında davranış düzenleme, sosyal beceri ve öz düzenleme puanlarında ailesi birlikte olan çocukların puanlarının, ailesi boşanmış çocuklara göre yüksek olduğunu ancak bu yüksekliğin anlamlı bir fark oluşturmadığını ifade etmiştir. Aynı çalışmada çocukların okula uyum becerileri incelenirken, okulu sevme boyutunda ailesi birlikte olan çocukların puanlarının, ailesi boşanmış olan çocukların puanlarına göre anlamlı boyutta yüksek olduğu görülmüştür. Pırtık (2013) çalışmasında ailesi birlikte olan çocukların sosyal beceri puanlarının boşanmış ailesi olan çocuklara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu ve benzeri çalışmalar göz önüne alındığında ebeveynlerin birliktelik durumunun çocukların okula uyumu üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Parçalanmış ya da annenin-babanın kaybedildiği ailelerde; çocukların aile kavramında ve ailedeki kişilerin rollerinde karmaşa yaşaması, çocuğun aile üyelerinden birinin yoksunluğunu çekmesi ve ayrılık sürecinde yaşananlara tanık olmasının çocuklar üzerinde yoğun psikolojik etkiler oluşturarak uyum sorunlarına sebep olabileceği düşünülebilir.

Anne çalışma durumu değişkeni, işbirlikli katılım ve ölçek toplam puanı açısından annesi çalışanların lehine anlamlı fark gösterirken, okulu sevme, kendi kendini yönetme ve okuldan kaçınma alt boyutlarında anlamlı fark göstermemektedir. Baba çalışma durumunun ise alt ölçeklerde ve ölçek toplam puanında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Atmaca, Gültekin Akduman ve Şepitçi Sarıbaş (2020) okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerileri düzeylerini inceledikleri çalışmalarında; anne çalışma durumunun çocukların akademik destek becerilerinin üzerinde, çalışan annelerin lehine anlamlı fark oluşturduğunu ancak baba çalışma durumunun anlamlı fark oluşturmadığını belirtmişlerdir. Saraç, Abanoz ve Gülay Ogelman (2021) çalışmalarında annesi çalışan çocukların öz düzenleme düzeylerinin

annesini çalışmayan çocuklara göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yalçın (2016) ise çalışmasında anne çalışma durumunun çocuğun okula uyumu üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymuştur. Annelerin iş hayatına katılımıyla çocuk annesinden daha erken yaşlarda ayrılmakta ve bu duruma daha erken yaşlarda uyum sağlamaktadır. Bu durumda çocuğun okul hayatına başladığında anneden ayrılmada daha az zorlandığı düşünülebilir. Babaların iş hayatında daha aktif olması sebebiyle çocuk, doğumundan itibaren babadan ayrı kalmaya alışmakta ve okul sürecinde bu ayrılığın çocukta bir kaygı oluşturmadığı, bunun da çocuğun uyumuna etkisi olmadığı söylenebilir.

Okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenine göre işbirlikli katılım, okulu sevmek, kendi kendini yönetme alt ölçekleri ve ölçek toplam puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür. Okulu sevmek ve kendi kendini yönetme alt boyutu puanlarında iki yıl ve üzerinde okul öncesi eğitim almış çocukların, hiç okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre; işbirlikli katılım alt boyutu ve ölçek toplam puanlarında ise iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitim almış ve bir-iki yıl okul öncesi eğitim almış çocukların, hiç okul öncesi eğitim almamış olan çocuklara göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Bağçeli Kahraman, vd. (2018) tarafından okula uyum sürecinde öğretmen görüşlerine ilişkin yapılan çalışmada, çocukların daha önce bir okul öncesi eğitim kurumuna gitmesinin genel olarak çocukların uyum sürecinde olumlu etkileri olduğu ifade edilmiştir. Şepitçi (2018) çalışmasında çocuğun okulda olduğu yılın artmasıyla paralel olarak öz düzenleme becerilerinin de arttığını ifade etmiştir. Benzer şekilde, Arslan vd. (2021) okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerilerini incelediği çalışmasında okula 3 yıl süreyle devam eden çocukların öz düzenleme becerilerinin 1 yıl devam edenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre, çocukların okul öncesi eğitim yaşantıları arttıkça okula uyumlarının da arttığı söylenebilir.

Okulu sevmek alt boyutunda sadece okul öncesi eğitime devam etme süresi değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. 2 yıl ve üzeri okul öncesi eğitim kurumuna gidenlerin puanlarının, hiç okul öncesi eğitim kurumuna gitmeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Okulu sevmek alt boyutunda diğer değişkenlerin hiçbirinin anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür. Buna göre çocukların okulu sevmesini hiçbir demografik değişken etkilemezken, 2 yıl ve üzeri okula giden çocukların okulu daha fazla sevdiği görülmektedir. Bu doğrultuda çocukların okul ortamında mutlu olduğu ve okulu sevdiği söylenebilir. Bu çalışmada demografik değişkenlere göre en çok anlamlı farklılık gösteren alt ölçek işbirlikli katılım alt ölçeğidir. Çocukların kurallara ve sınırlara riayet etmesi, sorumluluklarını kabul etmesi ve öğretmenin otoritesini kabul etmesi birçok demografik değişkenden etkilenmektedir. Okuldan kaçınma alt ölçeği; çocukların sınıf ortamından kaçınmasıyla ilgili eğilimlerini ölçerken, hiçbir demografik değişken bu alt ölçekte anlamlı bir fark yaratmamıştır. Verilerin bahar yarıyılında toplanması sebebiyle, bu tür davranışların bu döneme kadar düzenlenmiş olduğu düşünülebilir. Kendi kendini yönetme alt ölçeği; çocukların bağımsız ve ben merkezci davranışlarını incelerken, birçok demografik değişken bu alt ölçekte anlamlı fark göstermiştir. Kendi kendini yönetme düzeyi daha çok olumlu olarak görülebilecek değişkenlere göre anlamlı fark göstermiştir. Çocukların düzenli bir ev ve aile ortamının olması ile okul öncesi eğitime erken yaşlarda başlanmasının çocukların kendi kendini yönetmesinde olumlu yönde etkili olduğu söylenebilir. Verilere bakıldığında çocukların yoğun bir uyum sorunu yaşamadığı görülmekte, bu durumda verilerin bahar yarıyılında toplanması ve bu döneme kadar birçok uyum sorununun aşılmış olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde zorlandıkları durumlara ilişkin ifadelerine göre, çocukların okula uyum sürecinde en çok uyum sorunları yaşamaları ve öğretmene/arkadaşlarına uyum sağlayamaması durumlarında zorlandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, okula uyum sürecinde aileden ayrılmak istememe, etkinlik verilmesi, uyanmakta zorlanma, okula gitmek istememe, yeterince ilgilenilmemesi gibi durumlarda zorlandığı da

ifade edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, olumlu öğretmen-çocuk ilişkisi, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi ve akran ilişkilerinin çocukların uyum sürecine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde karşılaştığını düşündüğü sorunlar çok çeşitlilik gösterirken çoğunlukla aileden ayrılamama, okula gitmek istememe ve sosyalleşememe-arkadaşlık ilişkileri şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, kendini ifade edememe, ağlama, uyanamama, kurallara uyma ve etkinliklere dikkatini verememe gibi uyum sorunları da ifade edilmiştir. Benzer şekilde Özaslan ve Baba Öztürk (2022) ilkokula başlayan çocukların ebeveynleriyle yaptıkları çalışmada, okula uyum sürecinde çocukların çoğunluğunun okula gitmekte isteksiz olma ve anneyi yanında isteme gibi davranışlar gösterdiği ifade edilmiştir. Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) çalışmasında uyum sorunları yaşayan çocukların çoğunlukla etkinliklere katılım göstermeme, ağlama ve annesinden ayrılamama gibi davranışlar gösterdiğini ifade etmiştir. Buna karşın bazı ebeveynler ise çocuğunun uyum sorunu yaşamadığını etmişlerdir. Çocukların okula uyum sorunlarına ilişkin ebeveyn ifadelerine bakılarak uyum sorunlarının çoğunlukla çocuk, aile ve akran ilişkileri kaynaklı olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin çocuklarının okula uyum sürecinde okulun üzerine düşen görevlerle ilgili görüşlerine bakıldığında, ebeveynlerin en çok öğretmen-çocuk iletişimi ve ilgiye yönelik cevaplar verdiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, okul-veli iletişiminin güçlendirilmesi, sosyal aktivitelerin ve etkinlik çeşitliliğinin artırılmasına yönelik görüşler de bildirilmiştir. Ebeveynlerin okula uyum sürecinde okuldan beklentilerine bakıldığında iletişim unsurlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Ebeveynler çoğunlukla öğretmen-çocuk iletişiminin önemini ifade ederken, okul-veli iletişiminin öneminin de çok sayıda ifade edildiği görülmektedir. Öğretmen-çocuk ve okul-veli iletişimi ifadelerinin en çok verilen cevaplar olduğuna bakılarak ebeveynlerin, okulla daha fazla iletişim halinde olmak istedikleri ve çocuk-öğretmen iletişiminin niteliğinin artırılmasını istedikleri söylenebilir. Ayrıca ebeveynler, sosyal aktiviteler ve etkinlik ortamlarında çeşitlilik sağlanmasının çocukların uyumuna olumlu etkileri olabileceğini ifade etmişlerdir. Aktaş Arnas, Yılmaz Genç ve Özen Uyar (2017) yaptıkları çalışmada çocuk, öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre en fazla önem arz eden kurum özelliğinin, kurumun fiziki özellikleri olduğunu ve fiziksel ortamın uyumu kolaylaştırıcı bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Aynı çalışmada çocukların okula uyumunun kolaylaştırılmasına ilişkin ebeveyn ve öğretmen önerilerinin tamamının kuruma yönelik öneriler olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönemde öğretmen-çocuk iletişiminin kalitesi çocuğun ilerideki akademik hayatını etkilemekte ve okul öncesi öğretmeni çocuğun okulu sevmesi ve öğrenmeye ilgi duymasıyla ilgili kritik önem taşımaktadır (Kıldan, 2012).

Nitel analizler sonucunda elde edilen sonuçlar, çalışmada kullanılan “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” alt ölçekleri baz alınarak değerlendirildiğinde, ebeveynlerin okula uyum sürecinde çoğunlukla okulu sevmeye ve okuldan kaçınmaya yönelik davranışları okula uyum olarak algıladıkları görülmektedir. Oysaki öğretmen görüşlerine göre okulu sevmeye alt ölçeği ve okuldan kaçınma alt ölçeğinin değişkenlere göre anlamlı fark görülmemiş alt ölçekler olduğu görülmüştür. Ölçek analizi sonucunda elde edilen öğretmen görüşlerine göre çocuğun okul ve sınıf kurallarını, öğretmenin otoritesini kabul derecesini ölçen işbirlikli katılım alt ölçeği ve çocuğun bağımsız ve ben merkezci davranışlarını ölçen kendi kendini yönetme alt ölçeği uyum sorununu değişkenlere göre anlamlı fark gösterdiği alt ölçeklerdir. Buna rağmen ebeveynlerin bu alt ölçeklerle ilgili uyum sorunlarına pek fazla değinmediği görülmüştür. Bu durumda ebeveynlerin çocukların uyum sorunlarını ağlama, okula gitmek istememe gibi daha yüzeysel olarak düşündüğü, öğretmenlerin ise uyum sorunlarını daha çok çocuğun sosyal davranışları olarak gördüğü söylenebilir. Bu bulgular ışığında;

Araştırma, parçalanmamış ailelerden gelen çocukların okul uyum düzeylerinin, parçalanmış aile çocuklarına kıyasla anlamlı derecede yüksek olduğunu saptamıştır. Bu bağlamda, tek ebeveynli çocukların eğitiminde görev alan öğretmenlerin mesleki eğitimlerle desteklenmesi önerilmektedir,

Araştırma sonucunda, iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitim almış olan çocuklarda uyum sorunlarının daha az görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle çocukların okul öncesi eğitime devam etme süresinin arttırılması için alternatif modeller geliştirilmesi önerilmektedir. Çocukların okul öncesi eğitime gitme süresine ilişkin ebeveynlerin bilinçlendirilmesine yönelik üniversiteler, MEB ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalar yapması,

Araştırma sonucunda ebeveyn görüşlerine göre çocukların okula uyumunun sağlanması için okulun üzerine düşen görevler noktasında, öğretmen-ebeveyn-çocuk iletişiminin çocukların okula uyumu sürecinde önemli bir unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, çocukların, ebeveynlerin ve öğretmenlerin sürece daha aktif katılım sağlayacağı, okul dışı sosyal alanların da paylaşılabileceği ve öğretmen-ebeveyn-çocuk iletişiminin daha iyi kurulabileceği etkinliklerle desteklenmiş uyum programlarının MEB tarafından hazırlanması,

Araştırma sonucunda ebeveynlerin, çocuklarının okul içerisindeki bağımsız, benmerkezci davranışlarına, öğretmen otoritesini kabulüne, okul ve sınıf kurallarına uyumuna uyum sorunları olarak çok az yer verdiği, öğretmen değerlendirmeleri sonucunda ise çocukların en çok bu alanlarda uyum sorunları gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, öğretmen ve ebeveynlerin uyum sorunlarını farklı yorumladıklarını göstermektedir. Bu nedenle, öğretmen ve ebeveynlerin uyum sorunlarını yorumlama şekillerindeki farklılığın nedenlerinin ileride yapılacak akademik çalışmalarda ele alınması,

Bu araştırmanın verileri, 2023-2024 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır. Benzer çalışmaların güz döneminde yapılarak uyum sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi,

Bu araştırma, Giresun il merkezinde bulunan MEB'e bağlı resmi anaokullarındaki çocuklarla sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın sonuçlarının genellenebilmesi ve diğer şehirlerde yer alan anaokullarındaki çocuklarla karşılaştırılması için farklı şehirlerde de benzer çalışmalar yapılması,

Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi dönemdeki uyum sürecinin ileriki eğitim kademelerine etkisinin inceleneceği boylamsal çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş Arnas, Y., Yılmaz Genç, M. M., & Özen Uyar, R. (2017). Okul öncesi dönemde çocuk, ebeveyn ve öğretmen gözünden okula uyum süreci. Ö. Demirel & S. Dinçer (Ed), Küreselleşen dünyada eğitim, (s. 679-696). Pegem Akademi.
- Anderson Swedo, S., & Leonard, L. H. (2002). Çocuktur, geçer! (N. Erzik, Çev.). Epsilon Yayıncılık.
- Arabacıoğlu, B. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, S.Ş., Meriç, İ., Mutlu, N. & Yavuz, E. A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. International Primary Education Research Journal, 5(2), 180-199.

- Atmaca, R. N., Gültekin Akduman, G., & Şepitci Sarıbaş, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 157-173. <https://doi.org/10.47714/uebt.768067>
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 39-63.
- Babaroğlu, A. (2020). Anne-baba-çocuk ilişkisi ve okula uyum H. Gülay Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum* (s. 109-138). Eğiten Kitap
- Bağçeli Kahraman, P. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin anaokulu öğretmenlerinin ve annelerinin görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 3-20. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182144>
- Bağçeli Kahraman, P. (2020). Yaşamın ilk yıllarında okula uyumu etkileyen unsurlar. H. Gülay Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum* (s. 39-74). Eğiten Kitap
- Bağçeli Kahraman, P., Şen, T., Alataş, S., & Tütüncü, B. (2018). Okul öncesi dönemde okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 681-701. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018..-431421>
- Balkaya, İ., & Tuğrul, B. (1998). Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulları Yayınları*, 2(1), 145-150
- Başaran, S., Gökmen, B., & Akdağ, B. (2014). Okul öncesi eğitimde okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 197-223.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61-79. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(96\)00029-5](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(96)00029-5)
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Çeliktürk, Z. (2011). İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Dinler, H. (2023). Okula Başlangıç Öğretmen Eğitim Programı'nın okul öncesi eğitime başlayan çocukların sosyal duygusal uyumlarına ve okula hazır oluş düzeylerine etkisi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Pamukkale Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Erkan, S., & Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94 –106
- Fabian, H. (2000). Small steps to starting school. *International Journal of Early Years Education*, 8(2), 141-153. <https://doi.org/10.1080/09669760050046183>
- Gill, S., Winters, D., & Friedman, D. S. (2006). Educators' views of pre-kindergarten and kindergarten readiness and transition practices. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 7(3), 213-227 <https://doi.org/10.2304/ciec.2006.7.3.213>

- Gülay Ogelman, H., & Erten Sarıkaya, H. (2014). 5-6 yaş çocukların sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri ile kardeş değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (41), 0-11.
- Gültekin Akduman, G., & Şepitçi Sarıbaş, M. (2020). Yaşamın ilk yıllarında okula uyum. (Ed. H. Gülay Ogelman), *Okula uyum kavramı*. (s.3-40). Eğiten Kitap.
- Kaya, İ. (2018). Çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunlarla başa çıkma. Z. Hamamcı & F. Türk (Ed.), *Okul öncesi ve ilkokulda psikolojik danışma ve rehberlik* (s 287-324). Nobel Yayın.
- Kaya, Ö. S. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kıldan, A. O. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocukların okul korkularına ilişkin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 49-73.
- Köşker, Y. (2013). Köyde ve kentte yaşayan 6 yaş çocukların okul olgunluklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kruszewska, A. (2018). First separation from parents that is the beginning of preschool education. *ICERI2018 Proceedings*, 9213-9222. <https://doi.org/10.21125/iceri.2018.0703>
- Ladd, G. W., Kochenfender, B. J., & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, 67(3), 1103-1118. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01785.x>
- Mamur Kar, H. (2022). Okul öncesi çocukların okula uyumlarının kaygı durumlarıyla ilişkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. Nobel Yayınları.
- Önder, A., & Gülay, H. (2010). Reliability and validity of the teacher rating scale of school adjustment for 5-6 years of children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 204-224.
- Özaslan, H., & Baba-Öztürk, M. (2022). Çocukları ilkokula başlayan ebeveynlerin okula hazırbulunuşluk ve okula uyum süreci hakkındaki görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(1), 213-237. <https://doi.org/10.23863/kalem.2022.224>
- Pırtık, Ş. (2013). Boşanmış ve tam aileden gelen okul öncesi çocukların sosyal beceri ve akran tepkilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ryan Jr, B. (2003). *Çocuğum okula başlıyor* M. İzmirli (Çev.). Hayat Yayınları.
- Saraç, S., Abanoz, T., & Ogelman, H. G. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 2(3), 1-11. <https://doi.org/10.51503/gpd.847786>
- Savi Çakar, F. (2022). Uyum ve davranış problemlerinin doğasını anlamak F. Savi Çakar (Ed.), *Yaşam dönemleri ve uyum sorunları* (s. 71-115). Pegem Akademi.
- Sayar, K., & Bağlan, F. (2017). *Koruyucu psikoloji*. Timaş Yayınları.

- Seven, S. (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-42.
- Skeete, T. D. (2006). School readiness and assessment of young children: implications for policy and practice [Unpublished doctoral dissertation]. University of Texas at San Antonio.
- Soysal, Ş., & Bodur, Ş. (2004). Bir büyüme masalı: Okul korkusu. *Türk Tabipler Birliği Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(6), 234-236.
- Şentürk Berber, S. (2015). Okul öncesi 5 yaş çocukları için eğitici drama temelli okula uyum programının değerlendirilmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şepitci, M. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin okul uyumu ile ilişkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Topçu, Z. (2012). Okul öncesi eğitiminin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tunalı, S. B., Gözü, Ö., & Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması “karma araştırma yöntemi”. *Kurgu*, 24(2), 106-112.
- Ülkü, B. Ü. (2007). Anasınıfı ve ilköğretim 1. sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin, çocukların okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Xie, S., & Li, H. (2021). Are Chinese urban children ready for preschool? Latent profiles and associated predictors. *Children and Youth Services Review*, 121, 105849. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105849>
- Yalçın, V. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yoleri, S. (2020). Evde ve okulda okula uyumu desteklemek. H. Gülay Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum*, (s. 179-206). Eğiten Kitap.

Research Article

Examination of The Level of School Adaptation of Preschool Children

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Gülşen ATMACA & Oğuz Serdar KESİCİOĞLU

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Adaptation can be defined as the degree to which an individual can establish and maintain relationships with both themselves and their environment (Avcı, 2006). School adaptation refers to ensuring that a child's adjustment within the educational setting is maximised, encompassing many factors present in the school environment, such as academic achievement and social behaviours (Bağçeli Kahraman, 2020). For children and parents, the process of adaptation is essentially represented by the act of starting school (Balkaya & Tuğrul, 1998). Transitioning to formal education is a significant milestone with broad impacts for children, marking a critical period in their lives (Gill et al., 2006). At the beginning of preschool education, children experience leaving the home environment for the first time in a systematic and planned way, rather than as a short-term or one-off event (Dinler, 2023). Upon starting preschool, children step outside the social sphere created by their family and encounter a new community in which their social skills gain prominence (Gülay Ogelman & Erten Sarıkaya, 2014). Until the start of school, play is the central focus of a child's life; however, with the commencement of schooling, play is pushed into the background and challenging learning processes emerge, necessitating the child's adaptation to these new conditions and environment (Babaroğlu, 2020). With the beginning of school life, the child not only becomes a member of a peer group but also is introduced to the concepts of school and teacher for the first time (Gülay Ogelman & Erten Sarıkaya, 2014). As children start school, the school comes to play a pivotal role in their lives—becoming nearly the centre of their daily experience—and, in addition to fostering academic skills, it serves a crucial role in meeting the child's most fundamental developmental needs (Savi Çakar, 2022). During the preschool period, which constitutes the first step of the educational journey, children strive to adapt to their surroundings and to integrate with the society to which they belong (Bağçeli Kahraman, 2018). Starting school represents a profound change for the child and is a challenging process requiring physical, social, and emotional adaptation—one that is critical for the child's future success (Seven, 2011). It is natural for children to experience emotions such as anxiety, fear, or shyness at the outset of schooling; these feelings often manifest in behaviours like frequent crying or appearing fearful or anxious, and can even lead to physical symptoms such as headaches, bedwetting, or stomachaches (Kruszewska, 2018; Xie & Li, 2021).

Methods

This study focused on examining the problems that preschool children encounter during the process of adapting to school, from the perspectives of the child, the parent, and the teacher. A mixed-methods research design was employed, combining both qualitative and quantitative approaches. The data collection instruments included a Personal Information Form, the Teacher Assessment Scale for 5–6-Year-Old Children's Adaptation to School, and the School Adaptation Parent Interview Form. The study population consisted of children aged 60–72 months who were attending official preschools (affiliated with the Ministry of National Education) in the city centre of Giresun during the 2023–2024 academic year. The quantitative

sample of the study comprised 322 children in the 60–72-month age group who were enrolled in these preschools in 2023–2024, along with their teachers. The qualitative sample was composed of the parents of the 10 children who received the lowest total scores on the Teacher Assessment Scale for 5–6-Year-Old Children's Adaptation to School; these parents were identified after administering the scale and analysing the results. For data analysis, the SPSS software package was used to conduct statistical analyses of the quantitative data, and the qualitative data were analysed using content analysis methodology.

Results and Discussion

According to the results of the study, there were significant differences in children's adaptation to school with respect to several variables. Specifically, adaptation levels differed significantly based on the child's gender, age, whether the parents lived together, mother's education level, mother's employment status, family income level, the presence of an additional adult in the household (besides the nuclear family), and whether the child had previously attended an educational institution (such as daycare or preschool) as well as the duration of that prior attendance. On the other hand, no statistically significant differences were found in school adaptation levels about the child's number of siblings, the father's employment status, the child's primary caregiver before starting school, or the type of school attendance (full-day versus half-day program). The qualitative findings provided further insights into the adaptation process. Parents emphasized the importance of parent–teacher–child communication during their children's adjustment to school. It was also observed that children generally did not experience pronounced separation problems when parting from their families at school drop-off, and that parents themselves developed positive feelings when their children began attending school.